

Datum
2023-10-04
Vår referens
Henrik Heyman
Utvecklingssamordnare
henrik.heyman@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Intern kontroll - gemensamma granskningsområden för verksamhetsår 2024 STK-2023-1266

Sammanfattning

Enligt Malmö stads reglemente för intern kontroll ska nämnder och bolagsstyrelser årligen besluta om internkontrollplan som beskriver prioriterade åtgärder och granskningar utifrån dokumenterade riskanalyser. Då kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till så att det finns en god intern kontroll beslutar kommunstyrelsen årligen om kungemensamma granskningsområden med tillhörande kontroller. Gemensamma granskningsområden ger möjlighet till lärande, bidrar till att behov av samordning och systemutveckling identifieras samt minimerar risker.

De gemensamma granskningsområdena förväntas därmed bidra till kvalitetssäkring av kommunens processer utifrån ändamålsenlighet och effektivitet. I ärendet föreslås de gemensamma granskningsområden för 2024 vara Artificiell intelligens (AI), felaktig tillgång till information, digital offentlig service.

Stadskontoret kommer att ta fram konkreta anvisningar kring metod och dokumentation för respektive granskning, samt senaste tidpunkt under året för rapportering av resultatet av respektive granskning. Anvisningarna tillhandahålls förvaltningar och bolag före utgången av 2023.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen fastställer för verksamhetsåret 2024 följande kommunövergripande gemensamma granskningsområden med tillhörande kontroller: artificiell intelligens (AI), felaktig tillgång till information och lokaler samt digital offentlig service.
2. Kommunstyrelsen anmodar nämnder och helägda bolag, med de undantag som beskrivs i ärendet, att inarbeta de gemensamma granskningsområdena i sina interna kontrollplaner för verksamhetsåret 2024.
3. Kommunstyrelsen anmodar nämnder och helägda bolag att granskningar och uppföljningar av angivna granskningsområden ska göras enligt stadskontorets anvisningar.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 231009 Intern kontroll - gemensamma granskningsområden för verksamhetsår 2024

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2023-10-09

Kommunstyrelsen 2023-10-18

Beslutet skickas till

Samtliga nämnder och helägda bolag

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Syftet med intern kontroll är att nämnder och styrelser med rimlig grad av säkerhet ska fastställa att mål inom följande kategorier uppnås: effektiv verksamhetsstyrning, tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten samt efterlevnad av tillämpliga lagar, förordningar och styrdokument.

Ansvar och roller i internkontrollarbetet finns definierade i Malmö stads reglemente för intern kontroll som antogs av kommunfullmäktige den 20 december 2016. Det är nämnderna och bolagen som har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom sina verksamhetsområden. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll. I detta ligger ett ansvar för att organisera arbetet med intern kontroll och att bistå nämnder och bolagsstyrelser med metodstöd och övrigt stöd till utveckling samt att genom sin förvaltning fastställa kommungemensamma anvisningar.

Enligt reglementet ska nämnder och bolagsstyrelser årligen besluta om internkontrollplan som beskriver prioriterade åtgärder och granskningar utifrån dokumenterade riskanalyser. Utöver de granskningar som beslutas av respektive nämnd eller styrelse beslutar kommunstyrelsen årligen om gemensamma granskningsområden med tillhörande kontroller.

De gemensamma granskningsområdena med tillhörande kontroller ska:

- Rikta sig till samtliga eller flera av kommunens nämnder eller bolag och komplettera deras egna granskningsområden i internkontrollplanen.
- Avse kommungemensamma processer eller gemensamma frågor av strategisk betydelse.
- Beslutas, kommuniceras och följas upp årligen genom en fastställd kommungemensam process.

Det övergripande syftet med de gemensamma granskningsområdena – liksom med all intern kontroll – är att kvalitetssäkra kommunens processer utifrån ändamålsenlighet och effektivitet.

Det finns ytterligare syften med de kommungemensamma granskningsområdena.

- Lärande - genom att de ger underlag för förbättringar i våra gemensamma processer och dels för att de bidrar till att förbättra arbetet med intern kontroll i sig, inte minst genom erfarenhetsutbyte och att goda exempel kan fångas upp och spridas.
- Förebyggande - genom att fokus hamnar på de områden som ska granskas och genom att förbättringar kan göras i löpande kontrollrutiner med utfallet av granskningarna som underlag.

- Samordning och systemförbättringar – genom att granskningsresultaten kan bidra till att identifiera behov av förbättringar i gemensamma system och rutiner

Utöver ovan beskrivna syften ska de gemensamma granskningsområdena och kontrollerna ses som ett medel för kommunstyrelsen i dess roll som ansvarig för ledning och samordning. I förlängningen innebär det att ha uppsikt över verksamheten som bedrivs i nämnder och kommunala bolag. Mot bakgrund av ovanstående är det viktigt att de granskningsområden och kontroller som väljs upplevs som relevanta för berörda förvaltningar och bolag.

Metod för urval 2024

En riskanalys har genomförts av en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner, inom såväl stadskontoret som förvaltningar och bolag, med bred kompetens inom kommunens verksamheter och stödprocesser. Utifrån riskanalysen och tidigare beslut (Uppföljning av intern kontroll 2021, STK-2021-1738) föreslås tre gemensamma granskningsområden med tillhörande kontroller för 2024.

Granskningarna avser:

- Artificiell intelligens (AI)
- Felaktig tillgång till information
- Digital offentlig service.

Grundprincipen är att de kommungemensamma granskningarna avser samtliga nämnder och helägda bolag. Eventuella avsteg från denna princip, inklusive motivering, beskrivs i anslutning till respektive granskning nedan.

För granskningarna redogörs syfte samt vilken risk som avses. För respektive granskning beskrivs sedan kortfattat omfattning, metod och frekvens. Förvaltningar och bolag kommer att få mer detaljerade anvisningar från stadskontoret kring hur granskningarna ska gå till.

Gemensamma granskningsområden med tillhörande kontroller för 2024

Artificiell intelligens (AI)

Användningen av AI har ökat explosionsartat de senaste åren, och användningen kommer sannolikt öka. Mot bakgrund av detta är det angeläget att kommunens verksamheter utvecklar sin kompetens för att kunna tillvarata möjligheter och ha beredskap att möta risker inom området.

EU:s definition av AI, som granskningen kommer att utgå från:

Artificiell intelligens avser system som uppvisar intelligent beteende genom att analysera sin miljö och vidta åtgärder - med viss grad av självständighet - för att uppnå särskilda mål.

- Risk

Risk för bristande beredskap för att identifiera, möta och hantera möjligheter och risker kopplade till AI, på grund av bristande kompetens. Detta kan leda till outnyttjad effektiviseringspotential, rättsosäkerhet, kränkning av enskildas fri- och rättigheter, välfärdsbrottlighet och otillåten påverkan med mera.

- Syfte med granskningen

Syftet med granskningen är att undersöka beredskapen i nämnder och bolag att hantera hot och utnyttja möjligheter med AI.

- Omfattning, metod och frekvens

Granskningen omfattar Malmö stads samtliga nämnder och helägda bolag, och kommer genomföras på samma sätt för nämnder och bolag. Metoden kommer att vara självskattning av det egna arbetet utifrån ett antal påståenden. Självskattningen kommer kompletteras med frågor.

Felaktig tillgång till information och lokaler

Motsvarande granskning gjordes 2021, och kommunstyrelsen beslutade vid uppföljning (Uppföljning av intern kontroll 2021, STK-2021-1738) att den ska göras om 2024.

I en stor organisation som Malmö stad är det många anställda, konsulter och andra typer av uppdragstagare som har, och ska ha, tillgång till information och lokaler. Det bedöms finnas välfungerande rutiner för att nya medarbetare och uppdragstagare får tillgång till nödvändig information och lokaler. I viss mån är detta självreglerande eftersom brist på tillgång omöjliggör eller försvårar att arbetsuppgifter och uppdrag utförs. Dock sker hela tiden förändringar. Exempelvis avslutade drygt 2 800 medarbetare sin tillsvidareanställning under 2022.

”Riktlinjer och anvisningar för informationssäkerhet i Malmö stad” reglerar att rutiner för såväl avveckling som förändring av åtkomst till fysiska lokaler och IT-system ska finnas på plats. Riktlinjen ställer till viss del även krav på hur hanteringen rent konkret ska genomföras hos förvaltningarna.

- Risk

Det finns en risk för att hanteringen av behörigheter till system inte fungerar. Om rutiner för behörigheter inte följs kan, personer som slutat eller bytt tjänst, ha fortsatt tillgång till lokaler och sekretessbelagd information.

- Syfte med granskningen

Syftet med granskningen är att undersöka hur nämnder och bolagsstyrelser säkerställer att personer inte obehörigen har tillgång till information och lokaler, exempelvis om det finns lokala styrdokument och rutiner och huruvida dessa efterlevs.

- Omfattning, metod och frekvens

Granskningen omfattar Malmö stads nämnder och helägda bolag. ”Riktlinjer och anvisningar för informationssäkerhet i Malmö stad” gäller för nämnderna och i tillämpliga delar även för bolagen. Detta innebär att granskningsmomenten kommer att skilja sig mellan nämnder och bolagsstyrelser.

Nämnder

- Självskattning utifrån ett antal frågor/påståenden kring hur nämnden säkerställer att risken inte faller ut.
- Enkät med frågor till slumpmässigt urval av chefer.
- Intervjuer med ett färre antal chefer i respektive förvaltning för att få djupare och mer nyanserade svar.

Stadskontoret tar fram och distribuerar enkät och intervjufrågor, samt sammanställer och distribuerar svaren förvaltningsvis. Intervjuerna genomförs av respektive förvaltning.

Bolag

- Självskattning utifrån ett antal frågor/påståenden kring hur bolagsstyrelsen säkerställer att risken inte faller ut.

Digital offentlig service

Malmö stads webbplatser och mobila applikationer ska vara tillgängliga. Kravet finns i lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service (DOS-lagen). EU:s så kallade webbtillgänglighetsdirektiv ligger till grund för lagen.

Syftet med lagstiftningen är att säkra att alla på lika villkor kan få tillgång till digital offentlig service på webbplatser och i applikationer. Det betyder att information och tjänster ska kunna användas av alla oavsett funktionsnedsättning.

DOS-lagen kräver att digitala gränssnitt är möjliga att uppfatta, hanterbara, begripliga och robusta. Principerna konkretiseras i standarderna EN301549 och Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.1 nivå AA.

DOS-lagen gäller även stadens bolag.

Under sommaren 2023 öppnade Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) ett tillsynsärende för Malmö stad och malmo.se. Tillsynsmyndigheten kräver att lagkraven efterlevs och eventuella fel rättas.

- Risk

Risk för bristande tillgång till digital offentlig service på grund av otillräcklig och/eller bristande prioritering. Detta kan hindra grupper från att tillvarata sina rättigheter och uppfylla sina skyldigheter på lika villkor.

- Syfte med granskningen

Syftet med granskningen är att säkerställa att Malmö stad - stadens förvaltningar och bolag - har rutiner och metoder som säkrar att alla kan ta del av digital offentlig service på lika villkor.

- Omfattning, metod och frekvens

Granskningen omfattar Malmö stads nämnder och helägda bolag.

Nämnder

Förvaltningarna får ta del av granskning, som genomförs av stadskontoret, av innehåll och tjänster på malmo.se. Granskningen baserar sig på de underlag som tas fram i samband med att staden besvarar DIGG:s tillsynsärende, och genom stickprovsurval. Såväl webbsidor, innehåll som e-tjänster kommer att utvärderas.

Urvalet av granskningsobjekt kommer väljas utifrån följande principer:

- Webbplatser, innehåll och e-tjänster som särskilt riktar sig till målgrupper med

- funktionshinder
- Webbplatser och e-tjänster som i samråd med Malmö stads funktionshinderråd pekats ut som särskilt viktiga
 - E-tjänster med stort antal användare och/eller frekvent användning
 - Slumpmässiga urval

Granskningen kompletteras med ett antal frågor.

Bolag

- Granskningen omfattar bolagens webbplatser och e-tjänster. Den baseras enbart på frågor.

Anvisningar

Stadskontoret tar fram konkreta anvisningar kring metod och dokumentation för respektive granskning, samt senaste tidpunkt under året för rapportering av resultatet av respektive granskning. Anvisningarna tillhandahålls förvaltningar och bolag före utgången av 2023.

Ansvariga

Per-Erik Ebbeståhl Avdelningschef

Magdalena Bondeson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör